

Dariusz Dolański

Uniwersytet Zielonogórski

ORCID: 0000-0002-1549-8820

HIERONIM SZCZEGÓŁA (1931-2024) HISTORYK, ORGANIZATOR NAUKI, DZIAŁACZ SPOŁECZNY I SPORTOWIEC

Profesor Joachim Benyskiewicz pisał przed laty o Hieronimie Szczegóło: „Życiorysy albo drogi życiowe są wyjątkowo zindywidualizowane. Są jednak życiorysy, które odpowiadają określonym schematom. Droga naukowa profesora Hieronima Szczegóło [...] była z jednej strony zindywidualizowana, a z drugiej typowa dla pokoleń wchodzących w dorosłe życie po 1945 r. Była przede wszystkim związana z Ziemią Zachodnią¹. Życiorys H. Szczegóło był w tym sensie typowy, że drogę do społecznego awansu otworzyły przemiany po 1945 roku i że, jak wielu innych uczonych z jego pokolenia, do nauki przeszedł ze szkolnictwa powszechnego. Z drugiej strony droga ta była zindywidualizowana i obfitowała w tak wiele

aktywności, że można by nimi obdzielić kilka osób.

Hieronim Szczegóło urodził się w Rostarzewie, nieopodal, Wolsztyna w Wielkopolsce. Dorastał w otoczeniu polskich i niemieckich rówieśników, co nie było bez znaczenia dla ukształtowania się jego późniejszych postaw i zainteresowań naukowych. Gdy wybuchła wojna miał 8 lat i ukończoną pierwszą klasę szkoły powszechnej. Jego ojciec znalazł się w niewoli i całą wojnę spędził w obozie jenieckim, w głąb Prus Wschodnich została wywieziona także matka. Hieronim i jego młodszy brat zostali zaś skierowani do pracy u miejscowych bauerów. Wtedy po kryjomu Hieronim czytał stare polskie

¹ J. Benyskiewicz, *Profesor Hieronim Szczegóło. Historyk Ziemi Zachodniej*, „Studia Zachodnie” 1992, 1, s. 7.

i niemieckie kalendarze i podręczniki. Dzięki temu po wojnie mógł odbyć skróconą edukację w szkole powszechnej i w 1946 roku podjąć naukę w gimnazjum w Grodzisku Wielkopolskim. Po ukończeniu dwóch klas podjął naukę w Liceum Pedagogicznym Sulechowie, po ukończeniu którego w 1951 roku dołączył do grona jego nauczycieli².

W Sulechowie zetknął się też ze sportem. Zaczął uprawiać lekką atletykę, stając się jednym z czołowych juniorów w kraju. Podjął nawet zaoczne studia na warszawskiej AWF. Hieronim Szczegółą był nie tylko czynnym sportowcem, ale też dziennikarzem relacjonującym zawody dla „Przeglądu Sportowego”³. W 1952 roku, jako urlopowany nauczyciel, został kierownikiem Wydziału Kultury Fizycznej w Zarządzie Wojewódzkim Związku Młodzieży Polskiej i równoległe pierwszym przewodniczącym Rady Wojewódzkiej Ludowych Zespołów Sportowych i wiceprzewodniczącym Społecznej Sekcji Lekkiej Atletyki oraz Społecznej Sekcji Piłki Nożnej, działających pod egidą Wojewódzkiego Komitetu Kultury Fizycznej. Później, w latach 1967-1973, był prezesem Okręgowego Związku Lekkiej Atletyki. Z jego inicjatywy w 1968 roku Zielona Góra stała się gospodarzem 44. Mistrzostw Polski w lekkiej atletyce. W uznaniu za osiągnięcia organizacyjne wyjeżdżał kilkakrotnie w roli kierownika polskiej drużyny lekkoatletycznej na mityngi i zawody międzynarodowe, m.in. do Republiki Federalnej Niemiec, Wielkiej Brytanii, ZSRR, Czechosłowacji i Rumunii. W 1972 roku był gościem na Igrzyskach Olimpijskich w Monachium⁴.

Przełomowym dla kariery Hieronima Szczegóły stał się rok 1953, gdy po dwóch latach pracy w szkolnictwie otrzymał płatny urlop na studia historyczne, które podjął w Państwowej Wyższej Szkole Pedagogicznej w Krakowie. Ukończył je w 1957 roku, pisząc pracę magisterską pod kierunkiem prof. Józefa Garbacika, poświęconą krakowskiej szkole historycznej. W pracy tej polemizował z ocenami ówczesnego głównego ideologa PZPR Adama Schaffa zawartymi w książce *O obiektywny charakter praw historii*. Po ukończeniu studiów przyjął propozycję pracy w Lubsku w województwie zielonogórskim, a w wyniku różnych zawirowań zatrudnił się ostatecznie w Technikum Rolniczym w Szprotawie. W 1961 roku wziął udział w konkursie na pamiątniki młodego pokolenia wsi polskiej, w którym zdobył jedną z dwóch pierwszych równorzędnych nagród, wśród pięciu i pół tysiąca uczestników.

Hieronim Szczegółą szybko zaangażował się w różne działania organizacyjne na rzecz edukacji i kultury. W 1957 r. został członkiem Towarzystwa Rozwoju Ziem

---

² D. Dolański, *Hieronim Szczegółą. Szkic Biograficzny*, [w:] *Profesor Hieronim Szczegółą. W 80. Rocznicę urodzin*, red. D. Dolański, Zielona Góra 2011, s. 7-17, w którym zawarta jest większość ustaleń biograficznych.

³ R. Skobelski, *Pozazawodowe zainteresowania i pasje Profesora*, [w:] *Profesor Hieronim Szczegółą...*, s. 31.

⁴ *Ibidem*, s. 32.

Zachodnich i trzy lata później uczestniczył w pracach Rady Naukowej TRZZ⁵. Był organizatorem i prezesem Szprotawskiego Towarzystwa Kultury, członkiem założycielem Lubuskiego Towarzystwa Kulturalnego, Lubuskiego Towarzystwa Kultury i Lubuskiego Towarzystwa Naukowego. W początkach lat sześćdziesiątych w LTK z udziałem m.in. Janusza Koniusza, Mariana Eckerta, Władysława Korcza, Bogdana Kresa, Hieronima Szczegółły i Jana Wąsickiego trwała dyskusja nad powołaniem „lubuskiego instytutu naukowego”, a na łamach „Nadodrza” prezentowano podobne, istniejące już, placówki w Szczecinie, Opolu i Olsztynie⁶. Hieronim Szczegółła uczestniczył też m.in. w pracach komisji do spraw wychowania obywatelskiego przy Ministerstwie Oświaty i Radzie Naukowej Towarzystwa Rozwoju Ziemi Zachodnich. Lata 1961-1974 to okres jego intensywnej aktywności społecznej, który zbiegał się z obchodami 1000-lecia państwa polskiego. Hieronim Szczegółła był wówczas przewodniczącym Komisji Kultury Wojewódzkiej Rady Narodowej. Klimat ten sprzyjał różnym inicjatywom kulturalnym – jak wspominał – udało mu się wraz z ówczesnym przewodniczącym LTK Wiesławem Sauterem namówić I sekretarza KW PZPR Tadeusza Wieczorka, by w towarzyszącym obchodom hasła dodać przymiotnik kulturalna i tak powstało: „Ziemia Lubuska gospodarna, piękna i kulturalna”⁷. Był to okres, w którym odbywały się w Zielonej Górze biennale „Złote Grono”, powstał festiwal Lubuskie Lato Filmowe w Łagowie Lubuskim, rozpoczęły się starania o przekształcenie Zielonogórskiej Orkiestry Symfonicznej w Filharmonię oraz skuteczne zabiegi o wybudowanie w mieście biblioteki wojewódzkiej, w których H. Szczegółła odegrał doniosłą rolę⁸. Hieronim Szczegółła był też członkiem PZPR. Do partii należał od 1949 roku, pełniąc w niej uczelniane funkcje⁹. W latach 1951-1953 pracował też w Zarządzie Wojewódzkim ZMP¹⁰. W pewnym momencie rozczarował się nowym systemem, ale zdawał sobie sprawę, że poza nim nie ma pola do działania. Popadał w konflikty w regionalnych strukturach, nie czuł się też przez nie doceniany. Gdy w Zielonej Górze tworzono Wyższą Szkołę Inżynierską, nie zamierzano go w niej zatrudnić, dopiero interwencja z Warszawy spowodowała, że jedyna w ówczesnej Zielonej

⁵ *Ibidem*, s. 27.

⁶ M.in. „Nadodrza” 1961, nr 10; 1962, nr 1; 1962, nr 3; 1962, nr 7; 1962, nr 10; 1963, nr 3; 1963.

⁷ *Moja droga do uniwersytetu. Z profesorem Hieronimem Szczegółłą rozmawiają Dariusz Dolański i Robert Skobelski*, [w:] D. Dolański, *Zielonogórskie środowisko historyczne po 1945 roku*, Zielona Góra 2024, s. 119.

⁸ *Jak budowano norwiderską bibliotekę. Ze wspomnień dra Grzegorza Chmielewskiego, dyrektora zielonogórskiej WiMBP im. C. Norwida w latach 1960-1991*, „Pionierzy” 2003, 3, s. 15.

⁹ Archiwum Uniwersytetu Zielonogórskiego, Akta osobowe H. Szczegółły: Życiorys z dn. 24.05.1971, sygn. III-19/1403.

¹⁰ Archiwum Uniwersytetu Zielonogórskiego, Akta osobowe H. Szczegółły: Kwestionariusz osobowy, z dn. 28.05.1971, sygn. III-19/1403.

Górze osoba ze stopniem naukowym znalazła w niej zatrudnienie¹¹. W 1975 roku nie zaproponowano mu kolejnej kadencji jako rektorowi Wyższej Szkoły Pedagogicznej. Nie do końca też władze akceptowały jego sukces w pierwszych demokratycznych wyborach rektora w 1981 roku. Jednocześnie w okresie solidarnościowej odwilży przyjął funkcję przewodniczącego wojewódzkiego Frontu Jedności Narodu, którą pełnił do wprowadzenia stanu wojennego¹². Jak pisał Czesław Osękowski:

Profesor był świadkiem kolejnych zdarzeń i procesów społecznych, politycznych i gospodarczych dziejących się na Ziemiach Odzyskanych po 1945 roku. Wielu z nich był jedynie obserwatorem, inne poznawał poprzez analizę dokumentów archiwalnych, a w jeszcze innych uczestniczył osobiście jako członek i działacz organizacji społecznych, politycznych, naukowych, kulturalnych i sportowych¹³.

Ożywienie życia naukowego w Zielonej Górze i regionie stało się jednym z głównych celów Hieronima Szczegóły. Sam przyjął propozycję prof. Józefa Garbacika, by pod jego kierunkiem napisać doktorat. Na temat obronionej w 1964 roku na krakowskiej WSP dysertacji wybrał głogowską wojnę sukcesyjną. Pracę przygotowywał jako ojciec, nauczyciel w technikum w Szprotawie i wykładowca zaocznego zielonogórskiego Studium Nauczycielskiego, ponadto w regionie, w którym brakowało bibliotek naukowych. W tym czasie w Zielonej Górze w ramach akcji „Tysiąc Szkół na Tysiąclecie Państwa Polskiego” rozpoczęto budowę nowej siedziby studium nauczycielskiego, które perspektywicznie mogło przekształcić się w wyższą uczelnię kształcąca nauczycieli. Ostatecznie w tym miejscu powstała w 1965 roku Wyższa Szkoła Inżynierska, w której dr Hieronim Szczegóła został pełnomocnikiem ds. dydaktycznych¹⁴. W WSI Hieronim Szczegóła był też kierownikiem Zespołu Nauk Społecznych, przekształconego w Studium Nauk Społeczno-Politycznych. W tym czasie jego zainteresowania naukowe zaczęły przesunąć się w kierunku najnowszej historii Polski. W 1970 roku na UAM w Poznaniu uzyskał stopień doktora habilitowanego nauk humanistycznych. Mimo powołania WSI myśl o utworzeniu uczelni pedagogicznej ciągle pozostawała żywa. W 1971 roku misję organizacji i funkcję rektora Wyższej Szkoły Nauczycielskiej powierzono doc. dr. hab. Hieronimowi Szczegółe. Wniósł on poważny wkład w opracowanie modelu uczelni humanistycznej w warunkach wojewódzkiego średniej wielkości. Osobiście angażował się w pozyskiwanie kadry¹⁵. W ciągu dwóch pierwszych

¹¹ *Moja droga do uniwersytetu...*, s. 119.

¹² R. Skobelski, *op. cit.*, s. 35.

¹³ Cz. Osękowski, *Profesor Hieronim Szczegóła – historyk dziejów najnowszych, badacz pogranicza i stosunków polsko-niemieckich*, [w:] *Ziemia Zachodnie. Polska-Niemcy. Integracja Europejska. Księga pamiątkowa z okazji siedemdziesiątej rocznicy urodzin Prof. dra hab. Hieronima Szczegóły*, red. Cz. Osękowski, Zielona Góra 2001, s. 7.

¹⁴ Por. D. Dolański, *Zielonogórska droga do uniwersytetu*, wyd. 2 popr. i uzupełn., Zielona Góra 2013, s. 35-36.

¹⁵ Z relacji Zofii Magnuszewskiej pozyskanej dzięki uprzejmości Zbigniewa Bujkiewicza w lutym 2025 r.

lat w WSN zostało zatrudnionych ogółem 55 nauczycieli akademickich¹⁶. Stworzona wówczas przez niego koncepcja uczelni oraz umiejętnie dobrana kadra pozwoliły w 1973 roku przekształcić młodą uczelnię, jako jedną z pierwszych WSN w kraju, w Wyższą Szkołę Pedagogiczną, w której – w kadencji 1973-1975 – ponownie pełnił funkcję rektora. W tym czasie została też zbudowana nowoczesna, jak na tamte czasy, siedziba uczelni przy ul. Krośnieńskiej (dziś Wojska Polskiego). Hieronim Szczegółła kierował Zakładem Nauk Społeczno-Politycznych przekształconym w 1974 roku w Instytut Nauk Społeczno-Politycznych (1974-1983). Po utworzeniu Instytutu Historii został jego pierwszym dyrektorem (1983-1996). W tym czasie uzyskał tytuł profesora nadzwyczajnego (1975) i profesora zwyczajnego (1987).

W konsekwencji przemian społeczno-politycznych lat 1980-1981 powrócono do wyborów władz w szkolnictwie wyższym. W ich wyniku prof. Hieronim Szczegółła został ponownie wybrany rektorem w kadencji 1981-1984. Zgodnie z regulaminem wyborczym kandydaci na rektora mieli być zaopiniowani przez KZ „Solidarność” i Związek Nauczycielstwa Polskiego. Obie organizacje zaakceptowały kandydaturę, mimo iż był członkiem PZPR. Inni kandydaci się nie zgłosili. W październiku 1981 roku na uczelni rozpoczął pracę komisarz wojskowy. W listopadzie 1981 roku studenci WSP przystąpili do ogólnopolskiego strajku. Rektor musiał wówczas podejmować trudne i kontrowersyjne decyzje, znajdując jednak rozwiązania, które pozwalały dalej studiować lub publikować osobom narażającym się ówczesnym władzom. W sumie, w zielonogórskiej WSP w okresie stanu wojennego udało się uniknąć zwolnień pracowników, skutkujących pozbawieniem środków utrzymania, nie został także relegowany żaden z działających w NZS studentów¹⁷.

Od 1984 roku Hieronim Szczegółła pełnił tylko funkcję dyrektora Instytutu Historii. Konsekwentnie prowadzona przez niego polityka kadrowa, polegająca na przestrzeganiu okresu uzyskiwania awansu naukowego oraz uzupełnianiu kadry o samodzielnych pracowników naukowych spoza Zielonej Góry, zaowocowała uzyskaniem przez Wydział Humanistyczny uprawnień do nadawania stopnia doktora w zakresie historii. Gdy w 1996 roku uczelnia znajdowała się w okresie kryzysu organizacyjnego i finansowego, Hieronim Szczegółła uległ namowom przyjaciół i kandydował ponownie na stanowisko rektora. Znowu został wybrany, pełniąc tę funkcję w kadencji 1996-1999. Głównym celem tej kadencji była naprawa systemu zarządzania, usunięcie zatorów finansowych, dokończenie inwestycji oraz kontynuacja rozwoju uczelni w obszarach kształcenia nienauczycielskiego. Różne podejmowane w trakcie kadencji inicjatywy

¹⁶ D. Dolański, *Zielonogórska droga do uniwersytetu...*, s. 88.

¹⁷ K. Błaszczuk, *Niezależne Zrzeszenie Studentów w Wyższej szkole Pedagogicznej w Zielonej Górze po wprowadzeniu stanu wojennego*, [w:] *Z dziejów Ziemi Lubuskiej po drugiej wojnie światowej*, red. Cz. Osękowski, R. Skobelski, Zielona Góra 2009, t. 2, s. 141-142.

budowały pozytywną atmosferę i torowały drogę do zawarcia porozumienia między zielonogórkimi uczelniami, które zaowocowało utworzeniem w 2001 roku uniwersytetu. W tym zakresie H. Szczegóła wspierał także inne środowiska naukowe w Polsce, był bowiem członkiem komitetów założycielskich uniwersytetów w Szczecinie i Opolu. W roku 2001 prof. Hieronim Szczegóła przeszedł na emeryturę już jako profesor Uniwersytetu Zielonogórkiego. Przez następne 10 lat nie zaniechał pracy dydaktycznej i naukowej, prowadząc seminaria i wykłady, promując nowych doktorów i biorąc czynny udział w postępowaniach habilitacyjnych, publikując.

Dorobek piśmienniczy H. Szczegóły jest wielowymiarowy. Jako nauczyciel w Szprotawie zapoczątkował swoją działalność popularyzatorską, na którą złożyło się około 200 artykułów opublikowanych na łamach „Gazety Zielonogórkiej”, „Nadodrza” i innych czasopism regionalnych poświęconych przeszłości regionu. Jako nauczyciel był autorem publikacji poświęconych regionalizmowi w nauczaniu, ale także autorem poradników metodycznych do nauczania wychowania obywatelskiego. Jego artykuły dydaktyczne publikowane były m.in. na łamach „Wiadomości Historycznych”, „Nowej Szkoły” i „Biuletynu Pedagogicznego Szkolnictwa Rolniczego”. Jego zainteresowania naukowe ewoluowały od średniowiecznej historii Dolnego Śląska i Ziemi Lubuskiej w kierunku historii Ziem Zachodnich po 1945 roku i nauk politycznych. Pierwszy obszar reprezentuje będąca rezultatem doktoratu monografia pt. *Koniec panowania piastowskiego nad Środkową Odrą* (Poznań 1968), która ciągle pozostaje podstawowym opracowaniem dotyczącym dziejów XV wieku na styku Śląska i Brandenburgii oraz biografia *Jana Głogowczyk* (Katowice 1967). Do średniowiecznych dziejów regionu H. Szczegóła wielokrotnie wracał przy okazji różnych rocznic. Główny obszar zainteresowań badawczy stanowiła jednak historia najnowsza w zakresie:

- początków polskiej administracji na Ziemiach Zachodnich,
- historii organizacji społeczno-politycznych,
- stosunków PRL – NRD w obszarze nadgranicznym,
- historii miast po 1945 roku.

Trzeci obszar aktywności naukowej H. Szczegóły to nauki polityczne, m.in. dzięki jego kontaktom w środowisku politologów w zielonogórkiej WSP w 1997 roku powstał Instytut Politologii. W obszarze nauk politycznych H. Szczegóła zajmował się przede wszystkim badaniem teoretycznych i praktycznych rozwiązań w zakresie kształcenia. Po roku 1989 H. Szczegóła znalazł się w gronie historyków, którzy aktywnie włączyli się w uzupełnianie tzw. białych plam. W kręgu jego zainteresowań znalazł się kontrowersyjny problem wysiedleń z Polski Niemców i niemieckiego dziedzictwa kulturowego na tzw. Ziemiach Odzyskanych. Wówczas powstał przełomowy dla kształtowania się nowoczesnych badań regionalistycznych słownik *Znani zielonogórzanie XIX*

i XX (Zielona Góra, t. 1, 1996, t. 2, 1999), który zawiera biogramy polskich i niemieckich wybitnych mieszkańców miasta. Pod koniec lat 80. XX wieku H. Szczegóło nawiązał kontakty z zielonogórskim ziomkostwem w Niemczech i redakcją „Grünberger Wochenblatt”, to dzięki nim pozyskał cenne materiały o przedwojennych mieszkańcach Zielonej Góry¹⁸. Wspólnie z Czesławem Osękowskim wydał dwie monografie poświęcone stosunkom transgranicznym w okresie transformacji ustrojowej. U schyłku kariery naukowej Hieronim Szczegóło podjął współpracę z Bolesławem Potyrałą, której efektem były trzy ważne dla polskiej sowietologii opracowania: *Czerwoni marszałkowie. Elita Armii Radzieckiej 1935-1991* (Zielona Góra 1997), *Armia Stalina w okresie pokoju 1945-1953* (Zielona Góra 1999) i *Armia rosyjska po upadku ZSRR 1992-2000* (Zielona Góra 2000)¹⁹.

Po 1989 roku ważnym tematem naukowych rozważań H. Szczegóły stały się też problemy transformacji ustrojowej. Problematykę tę podjął we współpracy z Czesławem Osękowskim, a jej efektem była monografia *Pogranicze polsko-niemieckie w okresie transformacji (1989-1997)*, (Zielona Góra 1999).

Jego działalność na rzecz rozwoju szkolnictwa wyższego w regionie, a także na polu oświaty i kultury, została doceniona przez mieszkańców Zielonej Góry i regionu: w 1974 roku znalazł się wśród wyróżnionych tytułem „Lubuszanin trzydziestolecia” w plebiscycie „Gazety Lubuskiej”, a w 1993 roku znalazł się w gronie „najwybitniejszych Zielonogórczan w dziejach”, w plebiscycie zorganizowanym przez „Gazetę Nową”.

Podczas 50 lat swojej pracy naukowej nawiązał kontakty i współpracę z licznym gronem pracowników nauki z kraju i zagranicy. Wygłaszał wykłady w Niemczech, Francji, Holandii, ZSRR, Czechosłowacji i na Węgrzech. Opublikował 32 książki, ponad 400 artykułów i ponad 200 prac popularnonaukowych. Wypromował 16 doktorów, a pod jego opieką napisano 6 rozpraw habilitacyjnych, recenzował około 120 rozpraw doktorskich i habilitacyjnych w uczelniach polskich i zagranicznych. Odbył staże naukowe w Bonn, Kolonii, Berlinie i Lille. Przez wiele lat był Członkiem Rady Naukowej Głównej Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich, przez trzy kadencje członkiem Rady Głównej Szkolnictwa Wyższego i Nauki. Był w różnym czasie członkiem komitetów PAN: Nauk Politycznych, Historii, Badań nad Polonią oraz członkiem Komisji ds. Reformy Oświaty przy premierze Jerzym Buzku. Zasiadał we władzach licznych towarzystw naukowych, w tym w latach 1989-1991 był prezesem Lubuskiego Towarzystwa Naukowego. Był honorowym członkiem Polskiego Towarzystwa Historycznego i Polskiego Towarzystwa Nunizmatycznego oraz honoro-

¹⁸ R. Skobelski, *op. cit.*

¹⁹ Cz. Osękowski, *Profesor Hieronim Szczegóło...*, s. 19-23.

wym obywatelem Zielonej Góry²⁰. Otrzymał wiele odznaczeń państwowych, w tym Krzyż Oficerski i Komandorski OOP oraz Krzyż Komandorski Orderu Odrodzenia Polski z Gwiazdą w 2001 roku. Hieronim Szczegóło zmarł 29 sierpnia 2024 roku w Zielonej Górze. Został pochowany w Alei Zasłużonych zielonogórskiego cmentarza przy ul. Wrocławskiej.

Bibliografia

- Archiwum Uniwersytetu Zielonogórskiego, Akta osobowe H. Szczegóło
 Benyskiewicz J., *Profesor Hieronim Szczegóło. Historyk Ziem Zachodnich*, „Studia Zachodnie”, 1992, nr 1.
 Błaszcyk, *Niezależne Zrzeszenie Studentów w Wyższej szkole Pedagogicznej w Zielonej Górze po wprowadzeniu stanu wojennego*, [w:] *Z dziejów Ziemi Lubuskiej po drugiej wojnie światowej*, red. Cz. Osękowski, R. Skobelski, Zielona Góra 2009, t. 2.
 Dolański D., *Hieronim Szczegóło. Szkic Biograficzny*, [w:] *Profesor Hieronim Szczegóło. W 80. Rocznicę urodzin*, red. D. Dolański, Zielona Góra 2011.
 Dolański D., *Zielonogórska droga do uniwersytetu*, wyd. 2 popr. i uzup., Zielona Góra 2013.
 Józefiak R.M., *Hieronim Szczegóło*, [w:] *Honorowi Obywatele Miasta Zielona Góra w latach 1993-2023*, red. B. Burda, Zielona Góra 2023.
Moja droga do uniwersytetu. Z profesorem Hieronimem Szczegóło rozmawiają Dariusz Dolański i Robert Skobelski, [w:] D. Dolański, *Zielonogórskie środowisko historyczne po 1945 roku*, Zielona Góra 2024.
 Osękowski Cz., *Profesor Hieronim Szczegóło – historyk dziejów najnowszych, badacz pogranicza i stosunków polsko-niemieckich*, [w:] *Ziemie Zachodnie. Polska-Niemcy. Integracja Europejska. Księga pamiątkowa z okazji siedemdziesiątej rocznicy urodzin Prof. dra hab. Hieronima Szczegóło*, red. Cz. Osękowski, Zielona Góra 2001.
 Skobelski R., *Pozazawodowe zainteresowania i pasje Profesora*, [w:] *Profesor Hieronim Szczegóło. W 80. Rocznicę urodzin*, red. D. Dolański, Zielona Góra 2011.

HIERONIM SZCZEGÓŁA (1931-2024)

HISTORYK, ORGANIZATRO NAUKI, DZIAŁACZ SPOŁECZNY I SPORTOWIEC

Streszczenie

Hieronim Szczegóło był historykiem specjalizującym się w historii regionalnej Ziemi Lubuskiej, pogranicza polsko-niemieckiego i współczesnej historii Polski. Był nauczycielem akademickim w Wyższej Szkole Inżynierskiej w Zielonej Górze, Wyższej Szkole Pedagogicznej w Zielonej Górze, w której był wieloletnim rektorem i dyrektorem Instytutu Historii, oraz na Uniwersytecie Zielonogórskim. W latach 60. w 70. XX wieku działał społecznie na rzecz rozwoju nauki i sportu w regionie, sam wcześniej czynnie uprawiał lekką atletykę.

Słowa kluczowe: Hieronim Szczegóło, Zielona Góra, historia, sport

²⁰ Por. R.M. Józefiak, *Hieronim Szczegóło*, [w:] *Honorowi Obywatele Miasta Zielona Góra w latach 1993-2023*, red. B. Burda, Zielona Góra 2023, s. 319-326.

HIERONIM SZCZEGÓŁA (1931-2024)
HISTORIAN, SCIENCE ORGANISER, SOCIAL ACTIVIST AND SPORTSMAN

S u m m a r y

Hieronim Szczegółła was a historian specialising in the regional history of the Lubuskie province, the Polish-German borderland and contemporary Polish history. He was an academic teacher at the Higher School of Engineering in Zielona Góra, the Higher School of Pedagogy in Zielona Góra, where he was the rector and director of the Institute of History for many years, and at the University of Zielona Góra. In the 1960s and 1970s, he was involved in the development of science and sport in the region, having previously been active in athletics himself.

Keywords: Hieronim Szczegółła, Zielona Góra, history, sport